

Vil finna leinkju millum teori og praksis

Føroyska læraraútbúgvingin fyrireikar ikki tey læraralesandi nóg væl til tær avbjóðingar, ið bíða teimum, tá tey skulu út í veruliga lívið. Hans Harryson, adjunktur á Námsvísindadeildini, fer nú at kanna, hvussu læraraútbúgvingin kann fáast til at líkjast meira tí veruliga læraralívinum.

Hans Harryson og starvsfelagar hansara á Námsvísindadeildini gjørdust kløkkir, tá teir sóu, hvat lærararnir, sum vóru útbúnir á Læraraskúlanum, hildu um tað, sum teir høvdu lært.

Hans hevði spurt øll tey, ið fingi prógv á Læraraskúlanum frá 2007 til 2011, hvussu nóg tey kundu brúka av tí, tey høvdu lært á Læraraskúlanum, í teirra dagliga yrki sum lærarar. Bert 4 prosent svaraðu, at sera stórt samband var millum tað, tey høvdu lært, og tað, tey høvdu brúkt fyri í teirra dagliga starvi sum lærarar. Heili 41 prosent svaraðu, at tey kundu brúka lítið av tí, tey høvdu lært.

Spurningurin var partur av eini stórari kanning, sum Hans gjørði, tá læraraútbúgvingin skuldi umskipast og leggjast undir Fróðskaparsetrið.

Lærararnir hildu seg hava fingið nógva teoretiska vitan og høvdu lært at reflektera og argumentera um undirvísing og læring, men teir høvdu ikki í nóg stóran mun lært at flyta ta teoretisku vitanina yvir á teirra arbeiði sum lærarar.

Hans hevur síðani kannað, hvussu stóran er í øðrum londum, og er komin eftir, at hetta ikki er nakað serføroyskt fyrbrigdi. Í nærum øllum londum siga nýútbúnir lærarar, at sambandið millum tað, teir fáast við í lestrartíðini, og tað, teir skulu brúka í teirra arbeiði, ikki er serliga stórt.

Tann føroyska læraraútbúgvingin er nú lögð undir Fróðskaparsetrið, men ivasamt er, um tað fer at loysa trupulleikan við vantandi sambandi millum teori og praksis í læraraútbúgvingini.

– Trupulleikin við vantandi sambandi millum teori og praksis er neyvan vorðin minni í dag, kanska tvørturímóti. Nýggja útbúgvingin hevur ásetingar um, hvussu nógvar síður tey lesandi skulu lesa hvørja viku, og á hvørjum stigi lesnaðurin skal vera. Tað er skilagott, men

fleiri bókmentir, ið verða brúktar, eru rættiliga teoretiskar. Starvs-lærutíðin er eisini stýtt munandi í nýggju útbúgvingini. sigur Hans.

Nøkur skara framúr

Nøkur lond hava læraraútbúgvingar, sum í størri mun leggja dent á at geva lærarunum praktiskar førleikar.

Hans hevur í samstarvi við sín ph.d. vegleiðara, ið eitur Jens Rasmussen og er professari á Aarhus Universiteti, funnið fram til trýggjar læraraútbúgvingar, sum tykjast at hava megnað at fyrireika tey lesandi til lærarastarvið. Hann fer nú at kanna, hvussu hesar útbúgvingar eru skipaðar, og hvat ítøkiliga verður gjørt fyri at fáa betri samband millum teori og praksis.

»Trupulleikin við vantandi sambandi millum teori og praksis er neyvan vorðin minni í dag, kanska tvørturímóti.«

Ein av teimum trimum læraraútbúgvingunum er á Åbø Universitetinum í Vasa í Finnlandi.

– Tann finska skúlaskipanin er millum tær allar fremstu í heiminum, og finskir næmingar liggja í oddinum í PISA og øðrum altjóða skúlakanningum. Læraraútbúgvingin í Finnlandi er ein 5 ára master-útbúgving, sum av altjóða skúlagranskarum verður mett at vera væl skipað og gjøgnumhugsað, sigur hann.

Tann næsta læraraútbúgvingin, sum Hans fer at kanna, er á Universitetinum í Edinburgh í Skotlandi.

– Í Skotlandi hava tey sett

sær sum politiskt mál at fáa eina betri læraraútbúgving, tí tey eru sannførd um, at tað er vegurin til ein betri fólkaskúla og harvið ein sterkari búskap. Tað hendir nóg spennandi í Skotlandi beint nú, har leiðandi námsfrøðiligar hugsarar, embætisfólk og politikarar tykjast at draga eina línu á skúlapolitiska økinum, sigur Hans.

Tann triðja læraraútbúgvingin, sum Hans fer at kanna, er á Universitetinum í Reykjavík.

– Tann íslenska læraraútbúgvingin varð umskipað til eina 5 ára master-útbúgving fyri nøkrum árum síðani, og í tí nýggja útbúgvingarleistinum hava íslendingar framt nakrar broytingar, ið eru verdar at hyggja nærri at, sigur Hans.

Læraraútbúgvingar eru samansettar av einum fakligum parti við linjugreinalestri og einum didaktiskum parti við námsfrøði, sálarfrøði og frálæruførð. Hans fer at kanna, hvussu tey hava skipað tann didaktiska partin av undirvísingini á teimum trimum læraraútbúgvingunum.

– Eg fari eg at hyggja at, hvørjar bókmentir og undirvísingarrættir verða brúktir, hvussu skeið verða eftirmett, og hvussu starvslæran og lærarastarvið siggjast aftur í undirvísingini, sigur hann.

Munur á teori og praksis

Kanningin hjá Hansi vísti, at størstu avbjóðingarnar hjá nýútbúnum lærarum eru at leiða ein flokk, at skapa floksdisiplin og motivera næmingarnar og at skipa undirvísingina soleiðis, at allir næmingarnir fáa nakað burtúr.

– Lærararnir hava ikki í nóg stóran mun lært at fyrireika, útinna og eftirmeta undirvísing. Tann didaktiski parturin fyllir ikki serliga nóg í føroysku læraraútbúgvingini, og undirvísingin í frálæruførð snýr seg mest um at geva teimum lesandi teoretiska vitan um læring

og undirvísing. Tað er munur á at læra um undirvísing og at standa frammanfyri 24 næmingum, ið hava ymiskar persónsmenskur, ymisk áhugamál, ymisk læruførleikar og koma frá ymiskum heimum. sigur Hans.

Starvslæran í nýggju útbúgvingini er umleið 15 vikur tilsamans. Í gomlu útbúgvingini var hon umleið 24 vikur.

– Starvslærutíðin, sum er leinkjan millum fólkaskúlan og lærarskúlan, fyllir ov lítið í føroysku læraraútbúgvingini, og tey lesandi fara ofta í starvslæru í bólum og hava altíð ein starvslærara, sum er klárur at taka yvir. Nýútbúnir lærarar kenna seg ofta rættiliga einsamallar og ráðaleysar, tí teir hava ikki roynt at hava ábyrgdina av undirvísingini, sigur Hans.

Venja veruligar støður

Aðrastaðni hava tey royndir við at gera læraraútbúgvingina meira ítøkiliga, sum Hans heldur, at vit kunnu læra av.

– Tey arbeiða millum annað við at venja ymiskar uppgávur, ið ganga aftur í lærarayrkinum. Tey læra, hvussu tey skulu byrja ein tíma, hvussu tey skulu býta tíman upp, og hvat tey skulu gera fyri ikki at missa takið, tá næmingarnir til dømis skulu skifta frá at lesa til at skriva. Tey lesa seg ikki bara fram til, hvussu ein eigur at bera seg at, men venja allar hesar støðurnar aftur og aftur, sigur Hans.

Hans hevur serliga stóran áhuga fyri, hvussu lærarar á læraraútbúgvingum aðrastaðni leggja undirvísingina til rættis, so tey lesandi ikki bert læra av tí, sum lærarin sigur, men í eins stóran mun av tí, sum hann ger.

– Tey lesandi skulu alla tíðina siggja lærarastarvið fyri sær. Tey skulu hvønn tíma hugsa um, hvussu tey kunnu brúka tað, tey arbeiða við, tá tey sjálvi skulu undirvísa. Lærarin á læraraútbúgvingini skal

bæði bera ein boðskap um, hvat góður pedagogikkur er, og sjálvur vera ein góður pedagogur. Hann skal geva teimum lesandi eina fjølbroytta undirvísing, sum tey kunnu lata seg hugkveikja av, tá tey sjálvi verða lærarar, sigur hann.

Hans fer eisini at kanna, hvørjir próvtøkuhættir verða nýttir aðrastaðni.

– Á flestu universitetum er tað ein fyrirtreyt fyri at fáa eitt gott próvtal, at tey lesandi skriva eina góða uppgávu ella standa seg væl í eini munnligari framløgu. Tað eru teir akademisku førleikarnir at orða seg og próvgeva, sum gera av, um tey fáa eitt gott prógv. Men ein lærari má duga so nóg annað enn hetta, tí lærarastarvið er í nógvar mátar eitt sera praktiskt starv, sigur Hans.

Lærarin er lykilin

Stórus tørvur er á góðum lærarum, tí føroyskir næmingar klára seg ikki serliga væl í PISA og øðrum royndum, og lærarin er lykilin til at hækka fakliga stigið.

– Skúlagranskarar eru samdir um, at lærarin hevur ómetaliga stóran týdning fyri, hvussu nógvar børnini læra. Tí má lærarin vera vælútbúgvin, og læraraútbúgvingin má endurspegla tað starv, hann skal røkja. Um vit vilja menna samfelagið búskaparliga og fólkærðisliga, er tað fyrst og fremst læraraútbúgvingina, ið vit mugu leggja dent á, sigur Hans.

Tað er lætt at lyfta læraraútbúgvingina í Føroyum, um vilji er til tað.

– Nærum allir føroyskir lærarar eru útbúnir á sama útbúgvingarstaði. Tað er ein fyrimunur, um vit vilja broyta ella rætta pedagogisku kósina í Føroyum, tí alt kann alt gerast á einum og sama stovni, sigur Hans.

FAKTA

Hans Harryson

Føddur 1973

Útbúgving: Fólkaskúlalærari, cand.ped. í

pedagogiskari sálarfrøði

Adjunktur á Námsvísindadeildini á Fróðskaparsetrinum

Ph.d. verkætlan á Fróðskaparsetrinum og

Aarhus Universiteti: Almendidaktiski parturin í læraraútbúgvingini